

SAMEN WERKEN AAN EEN VERSNELLING VAN DE VOEDSELTRANSITIE

Steden zijn dagelijks betrokken bij voedselvraagstukken en daarom bij uitstek geschikt om de voedseltransitie handen en voeten te geven. Lokale en regionale bestuurders komen voedsel als thema tegen als het gaat economische innovatie, om circulaire economie, om gezonde voeding en bij sociale inclusiviteit. In steeds meer steden, ook internationaal, spelen bestuurders met een voedselagenda in op de kansen die voedsel biedt. Tegen deze achtergrond hebben 12 steden zich in het kader van het interbestuurlijk programma Agenda Stad verenigd in de City Deal 'Voedsel op de stedelijke agenda'. Binnen de City Deal werken we aan oplossingen voor stedelijke voedseluitdagingen. Daarbij benaderen we het voedselsysteem als geheel in de stedelijke regio van boer tot bord. We werken zo op een integrale manier aan thema's als gezondheid, economie, biodiversiteit, klimaat en leefbaarheid van het platteland. Ook taken in het sociale domein waarin gemeentes een groeiende rol spelen vormen een steeds belangrijker verankering voor voedselbeleid bijv. middels preventieve zorg.

Door de City Deal is een sterk nationaal netwerk ontstaan om voedselvraagstukken aan te pakken. Daarin participeren de steden Rotterdam, Amsterdam, Almere, Utrecht, Ede, 's-Hertogenbosch, Den Haag, Leeuwarden, Groningen, Venlo, Oss en Helmond. Naast deze steden nemen ook de provincie Gelderland en de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) deel (zie ook <http://agendastad.nl/citydeal/voedsel/>)

Waardegedreven economische innovatie

Als antwoord op de vraag hoe tot een duurzamer voedselsysteem te komen is ons eerste antwoord: méér innovatie en beter tot waarde brengen van bestaande innovaties. De agro-food sector heeft een enorme economische betekenis voor Nederland. Ons land is een autoriteit in de wereld op het vlak van kennis over duurzame en efficiënte landbouw- en voedselsystemen. Tegelijkertijd is het duidelijk dat bestaande voedselsystemen op grenzen stuiten. Innovatie moet economische verdienmodellen opleveren die zich baseren op waarden als ecologische duurzaamheid, gezondheidsbevordering en onderscheidende productkwaliteit. Ervaringen van City Deal steden geven aan dat zulke innovaties juist op regionaal niveau ontstaan. Als steden werken we graag samen in het delen, afstemmen en opschalen van zulke innovatieve oplossingen. Ook samenwerking op het vlak van promotie en export van kennis en technologie is van groot belang.

Terugdringen voedselverspilling en circulaire economie

Om de voedseltransitie te versnellen en een meer duurzame voedselconsumptie te bewerkstelligen moet de voedselverspilling worden tegengaan. We gooien met zijn allen teveel voedsel weg. Daarom wisselen we in de City Deal best practices uit om voedselverspilling te voorkomen, hergebruik te stimuleren, en om 'upcyclen' van reststromen te bevorderen. Door overgebleven voedsel te verwerken tot gezonde maaltijden kunnen doelstellingen rond milieu, gezondheid en sociale inclusiviteit worden gecombineerd. Nieuwe bedrijvigheid die afvalstromen tot waarde brengen en vermarkten dragen bij aan het sluiten van kringlopen op regionaal niveau en zijn voorlopers van de circulaire economie.

Gezonde voedselomgeving

We eten niet altijd gezond en onze kinderen zijn zich niet meer bewust van de herkomst van de producten die zij consumeren. Om dit aan te pakken zetten we in op aanpassingen van de voedselomgeving om gezonde voedselkeuzes aantrekkelijk en gemakkelijk te maken. Gezond voedselgedrag begint al van jongs af aan. Daarom maken wij ons als City Deal netwerk sterk om structureel voedselonderwijs in te bedden in het reguliere onderwijs. Hierbij gaat het naast kennis over de herkomst van voedsel ook om wat gezonde en duurzame keuzes zijn. Gezonde voeding is ook een belangrijke factor om ziekte te voorkomen of ziekteherstel te bespoedigen. In City Deal steden bestaan ervaringen met integratie van gezond en duurzaam voedsel in de zorg, zowel in ziekenhuizen als in preventieve zorg, die ook op andere plaatsen kunnen worden toegepast.

KANSEN VOOR EEN NATIONALE VOEDSELAGENDA

Gezien de urgentie van beleidsdoelen achten we het van het grootste belang dat het huidige kabinet de nationale Voedselagenda die onder het vorige kabinet is ingezet continueert. Ook is het nodig dat het tempo van de voedseltransitie omhoog gaat. Vanuit het City Deal netwerk doen we daartoe de volgende aanbevelingen:

I Economie en innovatie

- Voortbouwend op een inventarisatie van agro-food test-faciliteiten binnen de City Deal ontwikkelen we een gezamenlijk en gecoördineerd aanbod van innovatieclusters. Ook wordt de toegevoegde waarde van het verbinden en beschikbaar stellen van innovatieclusters voor heel Nederland verder uitgebouwd.
- Het is wenselijk om de veelheid van initiatieven op het vlak van eiwittransitie samen te brengen in een nationaal programma. Doel is om stedelijke en regionale initiatieven ter vermindering van consumptie van dierlijke eiwitten ten gunste van plantaardige eiwitten en groenten te bundelen en versterken.

II Terugdringen voedselverspilling en versterken regionale voedselsystemen

- Als verlengstuk van de aangekondigde aanpak over voedselverspilling willen we afspraken maken met partners over een grootschalige programmatische aanpak voor het verminderen van voedselafval en -verspilling. Een wezenlijk onderdeel daarvan is het stimuleren van het hergebruik en 'upcyclen' van reststromen en verspilde voedingsproducten in steden.
- Door een versterkte inzet op duurzame inkoop, verbetering van logistiek en infrastructuur (regionale food hubs) willen we het aanbod van lokaal voedsel in publieke instellingen blijvend vergroten. Ook andere opties voor het versterken van korte ketens vanuit stedelijke overheden worden uitgebouwd.

III Gezonde voedselomgeving en voedseleducatie

- Om duurzaam en gezond voedselgedrag te bevorderen gaan we met kracht door met het ontwikkelen van een gezonde voedselomgeving. Daarmee vergroten we het aanbod van gezonde en verse producten in de publieke ruimte. Ook willen we met het Rijk en provincies samenwerken om kansen die de nieuwe Omgevingsvisies hiertoe bieden verder te onderzoeken en ontwikkelen.
- Kansen voor opschaling en samenwerking tussen initiatieven voor voedseleducatie in steden worden nog onvoldoende benut. Daarom willen we als steden het voortouw nemen voor een nationaal programma op het gebied van voedselonderwijs. Zo kan voedselonderwijs beschikbaar en bereikbaar worden voor ieder schoolkind en bouwen we aan een voedselbewuste generatie.
- Met zorginstellingen willen we eraan werken om succesvolle ervaringen met integratie van gezond en duurzaam voedsel in de zorg in City Deal steden ook op andere plaatsen toe te passen.

Effecten monitoren

Integrale voedselaanpakken zijn relatief nieuw, daarom is het van belang om de effectiviteit van maatregelen te meten. Hiertoe willen we in samenwerking met het Rijk in een aantal steden pilots starten om een nationaal monitoringsinstrument te ontwikkelen. Door aan te sluiten bij internationale initiatieven (o.a. FAO en Milan Urban Food Policy Pact) kunnen kennis en instrumenten ontwikkeld worden om de effecten van integraal voedselbeleid te monitoren, zichtbaar te maken en te toetsen aan internationale benchmarks.

Nationale dialoog over voedsel

Naast bovenstaande voorstellen denken we dat de toekomst van ons voedselsysteem vooral onderwerp van gesprek tussen verschillende belanghebbenden moet zijn. Gemeenten zijn als overheid die het dichtst bij burgers staat goed gepositioneerd om een dergelijke dialoog over voedsel te versterken. Middels debatten en 'meet & greet' activiteiten willen we relaties rond voedsel versterken en afstanden verkleinen, zowel tussen burgers en boeren als binnen de stad. O.a. kan worden aangesloten bij diverse 'living labs' in steden en regio's. Graag trekken we daarin samen op met het Rijk, provincies en maatschappelijke initiatieven.

Inzetten op nieuwe verbindingen

Van groot belang is dat de nationale voedselaanpak een interdepartementaal en interbestuurlijk karakter krijgt. Juist in het doorbreken van grenzen en het realiseren van nieuwe verbindingen ligt de kracht van een integrale voedselaanpak. Daarbij hebben we elkaar hard nodig!